

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

СЕКЦІЯ 17. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

<i>Харитонова Тетяна Євгенівна</i> РОЗВИТОК ДИСЦИПЛІН КАФЕДРИ АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	716
<i>Гавриш Наталя Степанівна</i> ДОСВІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ	718
<i>Григор'єва Христина Антонівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АГРОПРОТЕКЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	720
<i>Годованюк Андрій Йосипович</i> КРИТЕРІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ СУДОВОЇ ЮРИСДИКЦІЇ У ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРАХ	722
<i>Заверюха Марина Михайлівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ІНВАЗІЙНИХ ВИДІВ ДЕРЕВ В УКРАЇНІ	724
<i>Канівець Людмила Анатоліївна</i> ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА НА ЕКОЛОГІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ	726
<i>Karakhanian Karuna</i> ELECTRONIC SALE OF LANDS AND RIGHTS TO THEM AS A MANIFESTATION OF DIGITALIZATION OF LAND LEGAL RELATIONS	728
<i>Платонова Євгенія Олегівна</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	730
<i>Валянська Тетяна Петрівна</i> СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПОЗАСУДОВЕ», «ДОСУДОВЕ» ТА «АЛЬТЕРНАТИВНЕ» ВИРІШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ	732
<i>Слепньова Катерина Вадимівна</i> ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ	735

СЕКЦІЯ 18. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

<i>Шамша Ігор Володимирович</i> ФІЛОСОФІЯ МЕДІЙНИХ ПРАКТИК: КОНЦЕПТУАЛЬНІ КОНТУРИ	738
<i>Аксьонова Віра Ігорівна, Алексєєнко Анастасія Андріївна</i> ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА АНТРОПОЛОГІЗАЦІЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СУПЕРЕЧЛИВИХ АСПЕКТІВ ТЕХНОГЕННОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	740
<i>Єременко Олександр Михайлович</i> ПРИНЦИПИ СПОЛУЧУВАНOSTІ ПОЗИЦІЙ В ЦІЛІСНОМУ ФІЛОСОФСЬКОМУ СВІТОГЛЯДІ	742
<i>Smaznova Iryna</i> LAW & FORGIVENESS	744
<i>Капустіна Надія Борисівна</i> ЦИФРОВИЙ ПРОСТІР: КОНФЛІКТОГЕННИЙ АСПЕКТ	746
<i>Крижановська Тетяна Олександрівна</i> ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ДЖ. РОУЛЗА	749
<i>Токар Людмила Вікторівна</i> КІЛЬКІСНИЙ ВИРАЗ КВАНТОРІВ ІСНУВАННЯ. АНАЛІЗ АСПЕКТІВ ЗАВДАНЬ ТЗНК	751
<i>Котовська Анастасія Вікторівна</i> ВПЛИВ АГНОТОЛОГІЇ НА РОЗВИТОК ПРАВОВИХ СИСТЕМ	753

СЕКЦІЯ 19. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

<i>Кормич Людмила Іванівна, Краснопольська Тетяна Миколаївна</i> БРЕНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ	756
<i>Вітман Костянтин Миколайович</i> ВПЛИВ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ ГЕОПОЛІТИЧНИХ АВТОКРАТИЧНИХ ЦЕНТРІВ НА ЕТНОПОЛІТИЧНУ СФЕРУ КАЗАХСТАНУ	758
<i>Мамонтова Елла Вікторівна</i> ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ УКРАЇНИ	760
<i>Завгородня Юлія Володимирівна</i> СУЧАСНА АДАПТАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ У КІБЕРПРОСТІР	763

ми господарствами (далі – ФГ). Так, Законом України «Про фермерське господарство» не передбачено умов та можливості отримання дозволу ФГ розміщувати на своїй території об'єкти туристичної діяльності, що унеможлиблює легалізацію ними діяльності у сфері сільського й інших видів туризму. Вкрай необхідним є законодавче врегулювання розширення цільового призначення земель для ведення ФГ та туристичної діяльності.

Вбачається, діяльність в царині сільського земельного туризму повинна всіляко підтримуватися та заохочуватися державою, а суб'єкти, що надають послуги у даній сфері, отримувати різноманітні преференції, в т.ч. й податкові. Для ефективного розвитку цього виду туризму не слід зволікати з прийняттям спеціального закону, який би врегулював відносини, пов'язані з організацією та здійсненням сільського зеленого туризму в Україні та закріпив дієву систему стимулів та умов для подальшого розвитку діяльності суб'єктів таких відносин.

Список використаних джерел

1. Туєва О. М. Сільський зелений туризм як категорія аграрного права. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 4. С. 99–102.
2. Про сільський та сільський зелений туризм : проект Закону України від 05.03.2021 р. № 5206. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71321
3. Про особисте селянське господарство : Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 29. Ст. 232.
4. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) : затв. постановою КМУ від 15.03.2006 р. № 297. *Офіційний вісник України*. 2006. № 11. Ст.731.

Ключові слова: сільський зелений туризм, сільське господарство, аграрні відносини, послуги в сфері сільського зеленого туризму, сталий розвиток.

Keywords: rural green tourism, agriculture, agrarian relations, services in the field of rural green tourism, sustainable development.

Валянська Тетяна Петрівна

*Волинський національний університет імені Лесі Українки,
здобувачка кафедри цивільно-правових дисциплін,
приватний нотаріус Луцького міського нотаріального округу*

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПОЗАСУДОВЕ», «ДОСУДОВЕ» ТА «АЛЬТЕРНАТИВНЕ» ВИРІШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ

Актуальність розмежування понять позасудового та альтернативного вирішення земельних спорів визначається необхідністю вдосконалення практики вирішення конфліктів у сфері земельних відносин. Земельні спори є специфічним видом взаємодії суб'єктів земельних відносин та осіб, які порушують або загрожують порушенням прав на земельні ділянки. До земельних спорів можуть залучатись різні суб'єкти, такі як власники, орендарі, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, громади та інші зацікавлені особи. Це робить процес вирішення такої категорії спорів більш складним та довготривалим. Саме тому, актуальним є питання дослідження різних інструментів захисту земельних прав.

Відповідно до ст. 158 Земельного кодексу України, земельні спори вирішуються судами, органами місцевого самоврядування. Крім того, вказана стаття визначає, які категорії земельних спорів вирішуються в судовому порядку, а які можуть бути вирішені органами місцевого самоврядування. Так, суди вирішують спори пов'язані із правом володіння, користування та розпорядження земельними ділянками, які перебувають у власності фізичних та юридичних осіб. Також, суд вирішує спори, пов'язані із розмежуванням територій сільських, селищних,

міських, районних та обласних адміністративних одиниць. Органи місцевого самоврядування вирішують земельні спори в межах територій територіальних громад. Це можуть бути спори щодо визначення меж земельних ділянок, які перебувають у власності та користуванні громадян, щодо обмежень на використання земель та земельних сервітутів. Також до їх компетенції входить забезпечення виконання громадянами правил добросусідства та вирішення спорів, пов'язаних із розмежуванням меж районів у міських населених пунктах. У випадку незгоди власників землі або землекористувачів із рішенням органу місцевого самоврядування, вони можуть звернутись до суду [1].

В літературі виділяють дві форми захисту прав: юрисдикційна та неюрисдикційна. Юрисдикційна форма захисту, в свою чергу, поділяється на загальний захист, що реалізується за допомогою звернення до суду, та адміністративний захист, який характеризується звернення до органів державної влади. Неюрисдикційна форма захисту реалізується у вигляді самозахисту [2, с.51]. Діденко Л. В., визначаючи самозахист, розглядає його як можливість особи, чиї права порушуються або існує загроза такого порушення, незалежно та на власний розсуд обирати конкретний спосіб врегулювання конфлікту не звертаючись до органу державної влади чи суду [3, с.44]. Цей вибір повинен відповідати вимогам закону та не суперечити моральним засадам суспільства. На основі вищезазначеного, можемо дійти висновку, що самозахист розуміється як можливість особи обирати самостійно той чи інший спосіб врегулювання конфлікту. Відповідно, самозахист може бути реалізований шляхом використання механізмів альтернативного вирішення спорів, таких як медіація, переговори, фасилітація та інші.

Альтернативне вирішення спорів надає сторонам можливість вибору додаткового способу для вирішення конфліктів, які не передбачають судового розгляду.

Термін «альтернатива» (франц. *alternative*, англ. *alternative*, нім. *Alternative*) означає можливість або необхідність вибору між двома або кількома варіантами, які виключають один одного [4].

Таким чином, альтернативні способи вирішення спорів передбачають обрання іншого, а ніж судовий захист та захист органами наділеними владними повноваженнями.

Отже, положення ст. 158 Земельного кодексу України свідчить про можливість використання як судового способу так і досудового чи позасудового способів вирішення земельних спорів. В такому контексті, способом позасудового вирішення спору є звернення до органів місцевого самоврядування. Крім того, даний спосіб можна віднести і до категорії досудових способів вирішення земельних спорів, адже норма передбачає можливість звернення до суду у випадку невдоволення рішенням органу місцевого самоврядування. Відтак, звернення до органів місцевого самоврядування було досудовим способом захисту земельних прав.

Стаття 158-1 Земельного кодексу України вказує про можливість використання медіації для захисту земельних прав, яка входить до системи альтернативного вирішення спорів та яка застосовується як позасудова чи досудова процедура. Відмінність полягає в моменті обрання способу вирішення спору. Позасудовий спосіб характеризується обранням способу, який дає можливість уникнення судового розгляду, в той час як досудовий характеризує намагання сторін недоводити спір до суду. Термін «альтернативне вирішення спорів» є ширшим, адже охоплює всі способи вирішення конфліктів, що не передбачають судового розгляду або розгляду спору органом державної влади. Термін «позасудове вирішення спорів» включає всі способи вирішення спору, які передбачають вичерпання конфлікту без судового розгляду.

Розмежування цих понять, на нашу думку, має важливе значення через юридичні наслідки використання способів досудового, альтернативного чи позасудового вирішення земельного спору.

Щоб визначити юридичні наслідки використання тих, чи інших способів вирішення спорів необхідно розглянути нормативні акти в яких мова йде про можливість їх використання. Так, ст. 124 Конституції України містить згадку про досудовий порядок врегулювання спору. Стаття 16 Цивільного – процесуального кодексу України містить положення, відповідно до

якого сторони вживають заходів для досудового врегулювання спору за домовленістю між собою або у випадках, коли такі заходи є обов'язковими згідно із законом. Стаття 141 цього ж кодексу вказує, що при вирішенні питання про розподіл судових витрат суд враховує дії сторони щодо досудового вирішення спору та щодо врегулювання спору мирним шляхом під час розгляду справи, стадію розгляду справи, на якій такі дії вчинялися. Стаття 175 ЦПК України вказує, що в позовній заяві мають міститись відомості про вжиття заходів досудового врегулювання спору, якщо такі проводилися, в тому числі, якщо законом визначений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору. Стаття 185 вказує підстави повернення позовної заяви, однією із яких є те, що до заяви не додано доказів вжиття заходів досудового врегулювання спору у випадку, коли такі заходи є обов'язковими згідно із законом [5]. Таким чином, законодавець вказує заохочує сторін до використання досудових примирних процедур та визначає їх правові наслідки (наприклад, повернення 60% судового збору у випадку примирення шляхом медіації чи укладання мирової угоди).

Отже, терміни «альтернативне» та «позасудове» вирішення спорів не зустрічаються у вітчизняному законодавстві, при цьому термін альтернативне вирішення спорів використовується в міжнародних нормативно – правових актах, в яких розуміється як позасудова процедура або процедура вирішення спору без звернення до державного органу [6]. Наприклад, Директива 2013/11/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2013 року в пункті 5 преамбули вказує, що способи альтернативного вирішення спору має за мету надати простий, швидкий та економічно доступний позасудовий механізм вирішення спорів. Отже, поняття «альтернативне» тут концептуалізується через поняття «позасудове». Проте, ототожнювати терміни «позасудове» та «альтернативне» вирішення спорів ми вважаємо не доречним, оскільки досудове вирішення спору включає звернення до органів державної влади, а альтернативне таку можливість виключає. Тоді, як досудове врегулювання спорів закріплена законодавством процедура, яка є передумовою для судового розгляду справи, направлена на примирення сторін та використання якої має визначені правові наслідки.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3–4. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#n3133>
2. Галупова Л. І. Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2021. 207 с. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/23d9a203-895c-4605-ab70-0afe5335d81f/content>
3. Діденко Л. В. Співвідношення судових та позасудових способів захисту цивільних прав. *Вісник Запорізького національного університету*. Юридичні науки. 2020. № 3. С. 44–49.
4. Альтернатива. *Словник іноземних слів Мельничука : веб-сайт*. URL: <http://slovopedia.org.ua/42/53392/277204.html>
5. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. № № 1618-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
6. Directive 2013/11/EU of The European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on alternative dispute resolution for consumer disputes and amending Regulation (EC) No 2006/2004 and Directive 2009/22/EC (Directive on consumer ADR) : doc. 32013L0011. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32013L0011>

Ключові слова: альтернативне вирішення спорів, земельні спори, медіація, земельний кодекс, досудове врегулювання спорів.

Keywords: alternative dispute resolution, land disputes, mediation, land Code, pre-trial settlement of disputes.